

Aantekeningen uit de nalatenschap van

drs. J.F. van Os

31-12-1925 – 10-04-2021

© 2021 De erven van drs. J.F.van Os
gelicenseerd onder de
Creative-Commons CC BY-NC 4.0 licentie
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.nl>

U kunt

- het werk delen — kopiëren, verspreiden en doorgeven via elk medium of bestandsformaat
- het werk bewerken — herschikken, veranderen en afgeleide werken maken

onder de volgende voorwaarden:

- Naamsvermelding — De gebruiker dient de maker van het werk te vermelden, een verwijzing naar de licentie te plaatsen en aan te geven of het werk veranderd is. U mag dat op redelijke wijze doen, maar niet zodanig dat de indruk gewekt wordt dat de licentiegever instemt met uw werk of uw gebruik van het werk.
- Niet-commercieel — U mag het werk niet gebruiken voor commerciële doeleinden.
- Geen aanvullende restricties — U mag geen juridische voorwaarden of technologische voorzieningen toepassen die anderen er juridisch in beperken om iets te doen wat de licentie toestaat.

Correspondentieadres: Adriaan van Os, email adriaan@adriaan.biz

Betekenis der afkortingen.

De hier genoemde afkortingen zijn nog niet overal consequent doorgevoerd.
Enkele vanzelfsprekende afkortingen, zoals Versch.Orgeln. zijn niet vermeld.

Arch.V(ente)	Archief Vente, hangmappensysteem, zich bevindend in Instituut voor Muziekwetenschap, Utrecht.
B	Archief Boogaarts of aantekening Boogaarts op kaart.
BI ook Bouman I.	Mr A.Bouman, Orgels in Nederland, 1ste druk. Op de hierin voorkomende mon.lijst staan soms later verdwenen orgels.
BII	Idem, 2de druk. Amsterdam 1949.
BIII	Mr A.Bouman, Nederland Orgelland, Leiden 1964.
Broekh	hs Broekhuizen.
BmlA	Mon.lijst Rijksorgelcommissie ca 1950, voorn. door Bouman geredigeerd. In dit geval klasse A. Ook BmlB, BmlC.
Bouwstenen	C.C.Vlam en M.A. Vente. Bouwstenen voor een Geschiedenis der Toonkunst in de Nederlanden, dl 1 en 2, Amsterdam 1965 en 1971.
Bz	Boekzaal der geleerde Wereld of tijdschrift voor letterkundigen, Amsterdam, groot deel 18de en 19de eeuw. Halfjaarlijkse paginering. Voorbeeld: Bz 1852 II/256 voor: Boekzaal 1852, deel II, pag 256, evt. ook volgende pagina's.
v.Eem	Egbertus van Eem, Aantekeningen van zommige vernieuwde en verbeterde Dispositien in Kerkorgelen, Dordrecht z.j. (ca 1815), hs in Prov.Bibliotheek Friesland, stencil hiervan door Oosterhof en Penning uitgegeven als "Orgelbouwkundige bijdragen" Serie A, deeltje 1. Ook nieuwe uitg. Sneek 1970.
El.	Electronisch muziekkapparaat, soms vermeld, indien bekend en indien niet ook een orgel aanwezig is.
vd Galien	Meindert vd Galien stuurde mij een lijst van historische orgels in Gelderland met jaartallen met het verzoek deze te corrigeren. Heb ik alleen genoemd als hij mij onbekende bronnen heeft geraadpleegd.
Gierv.	Gierveld, Het Nederlandse huisorgel in de 17de en 18de eeuw, Utrecht 1977. Gierv.235 betekent Gierveld cat.nr. 235.
Godsd.vr.	De Godsdienstvriend, tijdschrift voor Rooms-Catholijken, Amsterdam 1818 - ... Heruitgave in de Mixtuur.
GG	Uitgave van de Vereniging van Organisten bij de Gereformeerde Gemeenten.
GM	Gelderse Monumentencommissie. Gegevens langs telefonische weg ingewonnen. Hierbij de afkortingen, die dit genootschap zelf heeft toegepast: GM: o - orgel aanwezig GM: ? - geen gehoor GM: / - onjuiste gegevens: Bedoelde instelling bestaat niet?
Greg.	Edouard G.J. Gregoire. Histoire de l'orgue, suivie de la Biographie des Facteurs et Organistes Néerlandais et Belges, Anvers 1865.
Greg.blad	Gregorius blad. De juiste antecedenten hiervan weet ik niet.
vdH	Lijst Van der Harst. Verknipt en op de kaarten geplakt. Betreft RK kerken in Gelderland, voorzover in bisdom 's-Hertogenbosch voorkomend.
Harm.	Harmonium. Dezelfde regels als bij El.
Hess I	Joachim Hess, Dispositiën der merkwaardigste Kerk-orgelen, Gouda 1774. Ik heb de paginering moeten aanhouden van de heruitgave door L.Erné', Utrecht 1945. Ik meen, dat die nauwelijks afwijkt van de originele.
Hess II	Idem, idem, vervolg naar het handschrift van omstreeks 1815, uitg. door J.W.Enschedé, Amsterdam 1907.
Hess/Gabry	Aantekeningen van de hand van B.J.Gabry, toegevoegd aan het geschreven exemplaar van Hess II (handschrift G door Enschede' genoemd) thans in Gem.museum, Den Haag.)
HO	Het Orgel (2de serie sinds 1903), uitgave Nederlandse Organistenvereniging, Steenwijk 1903-1939, onbekend 1940-1946, Kollum vanaf febr 1947. Voorbeeld: HO 16/45 voor: Het Orgel jaargang 16, pag 45. Soms is niet per jaargang genummerd. Dan is van dit voorbeeld afgeweken.
dJ	De Jong, Alphabetische lijst van Kerkorgels in Friesland, Heerenveen, 1936, bijna gelijklopend in HO mrt'36.
JJ	J. Jongepier (meestal mondelinge mededeling aan vO)
K	Archief Kriek of aantekening Kriek op kaart.
vtK	M.H.van't Kruys, Verzameling van Dispositien der verschillende orgels in Nederland, Rotterdam 1885. Heruitg. H.S.J. Zandt 1962.
K/Z	P.H.Kriek en H.S.J.Zandt, Organum Novum, Orgelbeweging in Nederland sedert 1945, Sneek 1964.

vdKl/Zw	W.D.v.d.Kley en W.H.Zwart, Kamper Orgels, dl I, Kampen z.j. Hierin vooral de werkljsten Proper en Van Dijk.
Kl	J.H.Kluyver, Historische Orgels in Zeeland, I in Archief 1972 & 1973 mededelingen van het Koninklijk Zeeuws Genootschap der Wetenschappen, II in Archief 1974, III in Archief 1976.
Knock	Nicolaas Arnoldi Knock, Dispositien der merkwaardigste Kerk-Orgelen welken in de provincie Friesland, Groningen en Elders aangetroffen worden, Groningen 1788, heruitg. Sneek 1959 en 1968 (niet met orig. paginering).
Knock/Broekh	Aantekeningen bij Dispositiën der merkwaardigste Kerkorgelen in de Provintien Vrieschland, Groningen en elders ... door N.A.Knock, vervolgd en bijgevoegd door George Hendrikus Broeckhuyzen Senior en Jan Zwart, Kampen 1973.
Kunstreisb.	Kunstreisboek voor Nederland. Samengesteld in opdracht van de Rijkscommissie voor de Monumentenbeschrijving Amsterdam 1965.
dL	Gegevens afkomstig van Wim de Leeuw, Aalten.
LvhO	Luister van het Orgel. Ter gelegenheid van tentoonstelling van die naam, Arnhem, 1968.
LNO	Langs Nederlandse Orgels, zonder nadere aanduiding: Deel Gelderland/Overijssel. Door vd Mullem als bron gebruikt. Uiteraard weet ik (vO) de bron, waar de gegevens vandaan komen.
hs L	Handschrift Lohman, uitgegeven door Dr G.Fock, Een tweetal aanvullingen op Hess' Dispositien uit 1774, Jubileumnr Het Orgel 1960, p 47
m.t.pl.	Mededeling(en) ter plaatse.
Mxt of Mix	De Mixtuur, Tijdschrift over het Orgel. Schagen (?) sinds 1970.
NOP	Nederlandse Orgelpracht, Haarlem 1961.
Nok	Zie Ok.
O	Het Orgel ,eerste serie jaargang 1 t/m 15, Rotterdam mrt 1886-1901. O 3/56 betekent: Het Orgel 1ste serie, jaargang 3, pag 56.
OB	Het Orgelblad.
O&E	Organist en Eredienst, Orgaan van de Gereformeerde Organistenvereniging.
Ok	Orgelkunst Tijdschrift 1956. Is dat hetzelfde als "Nederlandse Orgelkunst"?
Oost	G.Oost, de Orgelmakers Batz, Alphen a/dRijn 1975, 2de druk 1977.
vO	Archief van Os, meestal gegevens, genoteerd bij bezoek aan betr. orgel.
vO/f/d	Als boven, disp. bekend en foto aanwezig.
vO broch Gendr	J.F. van Os, Beschrijving van de Orgels in de Gemeente Gendringen, Ulft 1975 (ter gelegenheid van de tentoonstelling "pijporgels").
vO broch Aalt	J.F. van Os, Orgelhistorie in de Nederlands Hervormde Kerk te Aalten, Aalten 1977.
OV	De Orgelvriend.
Parad.	Paradisiana Mxt 36 en 37
Sb I	M.Seybel, Orgels op de Veluwe, Sneek 1962.
Sb of Sb II	Idem, Zes Eeuwen Veluwse Orgels, Zaltbommel 1975.
Sb Ov	Idem, Orgels in Overijssel, Sneek 1965.
Schleph.	W.Schlephorst, Der Orgelbau im westlichen Niedersachsen, bd I, Orgeln und Orgelmacher im ehemaligen Niederstift Munster sowie in den Grafschaften Lingen und Bentheim, Kassel 1975.
SION	Systematische Inventarisatie Orgel in Nederland (of zo iets), uitgevoerd en gepubliceerd door het Orgelcentrum.
S/M	"Seidel - Meyer". S. Meyer, Het Orgel en deszelfs samenstel, vertaling van J.J.Seidel, die Orgel und ihr Bau, Groningen 1845, Nieuwe uitg....
Smits arch.	Smits archief, Bogaarts. Graag nadere bronvermelding.
StWV	Stemmen voor Waarheid en Vrede, Amsterdam, 1864-1884, paginering deels per halfjaar (zie voorbeeld bij Bz), heruitgave in De Mixtuur nr 11 p 195 vv.
Vente Bouwst.	M.A.Vente, Bouwstoffen tot de Geschiedenis van het Nederlandse Orgel in de 16de Eeuw, Amsterdam 1942.
Vente Brab.o.	Vente Die Brabanter Orgel, Amsterdam 1958.
V/P	F.Peeters en M.A.Vente, De Orgelkunst in de Nederlanden, Antwerpen 1971.
Vente Rep.	M.A.Vente Proeve van een Repertorium van de archivalia betrekking hebbende op het Nederlandse Orgel en zijn makers tot omstreeks 1680, Brussel 1956.
Vente Luister	M.A.Vente, Luister van het Orgel, catalogus van de tentoonstelling van die naam in Gemeentemusum Arnhem, Arnhem 1968.
Vlam/Vente	zie Bouwstenen.
vm.o	voormalig orgel.
Werkl. Proper	Werklijst Z. v.Dijk / J. Proper in vdKl/Zw.
Win/Gendr	Winands, Geschiedenis van de Orgels in de Gemeente Gendringen. Ulft 1975 (ter gelegenheid van de tentoonstelling "pijporgels" in Gendringen)
Werkl.Maarsch.	Werklijsten Maarschalkerwerd uit 1901 en 1911, gepubliceerd in De Mixtuur nr 11, p 214 vv.
Werkl.Witte	Werklijst C.G.F. en J.F.Witte in De Orgelmakers Witte, Gorinchem 1978, art. van Jongepier, vd Harst, e.a.

Afspraken oktober 1985. Een orgel met 22 stemmen, waarvan 3 transmissies zijn, wordt genoteerd als: 22 st., 3 tr. Bij de meeste orgels (t/m letter O) is dat nog niet verbeterd. Dan staat er (bij hetzelfde voorbeeld): 19 st.
Er komen de volgende aanduidingen betr. pedaal: vrij, aangeh, geen, onbekend.

Afspraken jan'86. Bezoek der drie grote steden: Boogaarts neemt Nijmegen voor zijn rekening, Kriek Arnhem, Van Os Apeldoorn. Van Os gaat (voorlopig) naar omgeving Tiel, Zaltbommel en Oostelijke Achterhoek. Overige gebieden nog niet ingedeeld.

Afspraak sept'86. Huisorgels worden gepubliceerd, als de eigenaar daartegen geen bezwaar heeft. Bij elke plaats (buurtschap) wordt de burgerlijke gemeente waartoe deze behoort, vermeld. Voorts komt er een lijst die het omgekeerde doet: Van elke gemeente alle dorpskernen e.d., die in onze lijst voorkomen. Electronische muziekkaparamenten worden alleen ter eigen oriëntatie voorlopig op de lijst gezet, maar niet gepubliceerd. (Ik heb dit ook toegepast op de begrippen harmonium en piano)

Problemen:

- a. RK Randwijk staat onder Indoornik, Geref.Gem. Tricht-Geldermalsen onder Geldermalsen, Geref. Lobith-Tolkamer onder Tolkamer, etc. Bent U het er mee eens?
- b. Daar het bestand oorspronkelijk alleen maar de onderscheiding "vrij pedaal" ja of nee (w.o. onbekend) kende, kan het voorkomen, dat "aangeh. ped." moet zijn: "onbekend". Helpt mee foutzoeken?
- c. Een pedaal met slechts een stem die altijd is ingeschakeld heet vrij, zelfs als die ene stem een transmissie is en/of als het pedaal bovendien is aangehangen. Een pedaal dat geen eigen registers heeft, maar 1 of 2 koppels heeft, heet aangehangen.
- d. De vele Molukkenkerken.
- e. Wanneer vormen twee elementen samen één orgel? (Arnhem / Haalderen).
- f. De volgende nummers uit de lijst van 10 okt'86: 117, 143/150, 169, 172, 181, 232, 260, 466, 496/630, 508, 582/583, 649, 651, 686, 693, 738, 801/802, 809, 882, 889, 893, 905, 948, 1003, 1036.

10 okt'87